תורה אור

*פרשתבינא דפומבדיתא קאי ליה לאדרא דיילא עד פלגיה וכולי עלמא קאי לפרשתבינא דפומבדיתא עד חרציה שאלו לפני רבי המפלת שפיר מלא בשר מהו אמר להם לא שמעתי אמר לפניו ר' ישמעאל בר' יוסי כך אמר אבא מלא דם טמאה נדה מלא בשר טמאה לידה א"ל אילמלי דבר חדש אמרת לנו משום אביך שמענוך עכשיו מדהא קמייתא כיחידאה קאמר כסומכוס שאמר משום ר"מ הא נמי שמא כרבי יהושע אמרה ואין הלכה כר' יהושע דתניא המפלת שפיר שאינו מרוקם ר' יהושע אומר ולד וחכ"א *אינו ולד אמר ר"ש בן לקיש משום ר' אושעיא מחלוקת בעכור אבל בצלול דברי הכל אינו ולד ור' יהושע בן לוי אמר בצלול מחלוקת איבעיא להו בצלול מחלוקת אבל בעכור דברי הכל ולד או דלמא בין בזה ובין בזה מחלוקת תיקו מיתיבי אתיו דרש ר' יהושע בן חנניא °ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם מלמד שאין הקב"ה עושה עור לאדם אלא א"כ נוצר אלמא בעור תליא מילתא לא שנא עכור ול"ש צלול אי אמרת בשלמא בצלול מחלוקת היינו דאיצטריך קרא אלא אי אמרת בעכור מחלוקת למה לי קרא סברא בעלמא הוא אלא שמע מינה בצלול מחלוקת *שמע מינה וכן אמר ר"נ אמר רבה בר אבוה מחלוקת בעכור אבל בצלול דברי הכל אינו ולד איתיביה רבא לר"נ *אלא אמרו 'סימן ולד בבהמה דקה טינוף בגסה שליא 'באשה שפיר ושליא ואילו שפיר בבהמה לא פטר אי אמרת בשלמא בצלול מחלוקת משום הכי אשה דרבי בה קרא פטר בה שפיר בבהמה דלא רבי קרא לא פטר בה שפיר אלא אי אמרת בעכור מחלוקת מכדי סברא הוא מאי שנא אשה ומאי שנא בהמה מי סברת רבי יהושע מפשט פשיט ליה רבי יהושע ספוקי מספקא ליה ואזיל הכא לחומרא והכא לחומרא גבי אשה דממונא הוא ספק ממונא לקולא גבי בהמה דאיסורא הוא דאיכא לגבי גיזה ועבודה ספק איסורא לחומרא ה"נ גבי אשה ספק טומאה לחומרא ומי מספקא ליה והא קרא קאמר מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא א"ל רב חנינא בר שלמיא לרב הא רבי הא ר' ישמעאל בר' יוסי והא רבי אושעיא והא רבי יהושע בן לוי מר כמאן ס"ל א"ל אני אומר אחד זה ואחד זה אינה חוששת ושמואל אמר אחד זה ואחד זה חוששת ואזדא שמואל לטעמיה דכי אתא רב דימי אמר מעולם לא דכו שפיר בנהרדעא לבר מההוא שפירא דאתא לקמיה דשמואל דמנח עליה חוט השערה מהאי גיסא וחזיא מהאי גיסא אמר אם איתא דולד הואי לא הוה זיג כולי האי : ואם היה מרוקם וכו' : תנו רבנן *איזהו שפיר מרוקם אבא שאול אומר 'תחלת ברייתו *מראשו ושתי עיניו כשתי טיפין של זבוב תני רבי חייא 'מרוחקין זה מזה שני חוטמין כשתי טיפים של זבוב תני רבי חייא 'ומקורבין זה לזה ופיו מתוח כחוט השערה וגויתו כעדשה ואם היתה נקבה *נדונה כשעורה לארכה וחתוך ידים ורגלים אין לו ועליו מפורש בקבלה °הלא כחלב תתיכני וכגבינה תקפיאני עור ובשר תלבישני ועצמות וגידים תסוככני חיים וחסד עשית עמדי ופקודתך שמרה רוחי 'ואין בודקין אותו במים שהמים עזין וטורדין

בראשית ג

איוב י

פרשתבינא. שם האיש: כסומכוס. כרי"ש פירקין [כו.] דם שבתוך המחיכה טמאה משום נדה ומידלאה היא: כר' יהושע אמרה. דמשום עור שפיר לתודיה טמאה [משום לידה ומידלאה היא דדילמא אפילו במלא בשר פליגי כיון דאינו מרוקם משלם לא היה ולד ואע"ג דפליג רבי יהושע בשפיר לתודיה במלא דם מודה דלאו ולד הוא דדם מוכיח עליו]: בעכור. מה שבתוכו עכור דליכא למימר ולד היה ונימוח: בצלול. שהוא מלא מים צלולין: היינו דאיצטריך קרא. לרבי יהושע דמשום עור למודיה הוי ולד: אלא אי אמרת. טעמא דרבי יהושע משום דעכור הוא ואיכא למימר נימוח ולאו משום עור קרא ל"ל: אלא לאו בצלול מחלוקת. ותיובתא דר"ל: אלא אמרו. רישא בבכורות פרק הלוקח בהמה מן העובד כוכבים (דף יט:) לענין לפטור את שבא אחריו מתורת בכור: טינוף. לאחר שקבלה מן הזכר ונוצר הולד נימוח חזר הימנו ויצא והולך ואותו טינוף פוטרתה מן הבכורה: שפיר ושליא. או שפיר או שליא: ספוקי מספקא ליה. בעכור גופיה אי ולד הוא אם לאו: הכא לחומרא והכא לחומרא. גבי בכורת בהמה אמר דלאו ולד הוא ולא פטר את הבא אחריו דאי אמרת פטר קא גזיז ועביד ביה עבודה ודילמא לאו ולד הוא ההוא קמא וקאתי לידי תקלה וגבי טומאה ולד אזיל לחומרא דקאמר ולד הוא וטמאה שבועיים וימי טוהר לא יהיב לה. וגבי בכור אדם דקולא היא דקאמר פטר את הבא אחריו ולא איכפת לן דאין קדושה בבכור אדם אלא ממון כהן ה' סלעים וספק ממונא לקולא דכהן הוי מוציא מחבירו עליו הראיה: הא רבי. דאמר לעיל לא שמעתי: והא רבי ישמעאל. דאמר מלא בשר טמאה לידה: והא רבי אושעיא. דאמר בעכור מחלוקת: והא רבי יהושע בן לוי. דאמר בצלול מחלוקת: אחד זה ואחד זה. אחד עכור ואחד צלול: חוששת. ויושבת ימי טומאה ואין לה ימי טוהר דספק ולד הוא ולא ודאי: לא דכו שפיר. לא טיהרו את המפלת שפיר משבועים ואפי' בלידה יבישתא: נהרדעא. אתריה דשמואל: זיג. זגוג: טיפין של זבוב. עיני זבוב: ופיו מתוח כחוט השערה. סדק קטן ונראה כאילו חוט השערה מתוח שם: גויתו. גיד אבר הזכר. והא דתנן [כו:] תשב לזכר ולנקבה אלמא מספקא לן אם זכר אם נקבה כשאין ניכר בו האבר מיירי: כשעורה. היא סדוקה לארכה: וחיתוך ידים ורגלים. עדיין אין נראין כדאמרינן תחלת בריתו מראשו: כחלב. זהו שכבת זרע שהוא לבן וקלוש מתחלה בשעת יציאתו כחלב ואח"כ נעשה קפוי:

וטורדין

פרשתבינא · פ"ה שם איש וכן בערוך* ולאו כן דאם כן ה"ל למימר מפומבדיתא אלא פרשב"א לשון פרנסות וממשלה : מלא בשר מהו · ממתני' דקתני מלא דם ומלא מים ליכא למפשט דדילמא הא מלא בשר חוששת אבל ודאי ולד לא הוי א"נ הא דלא תני משום דבפלוגתא לא מיירי : שמא כר' יהושע · אע"ג דבעי למימר בסמוך מחלוקת בצלול אבל בעכור דברי הכל ולד רבי נמי מסופק היה בהא דהא קאמר שמא : כסומכוס · (לעיל) ול"ת ואם שפיר מלא דם אי מחיכה שבתוכה דם שפיר מלא בשר נמי נהוי כחתיכה של בשר דאמר בפירקין דאינה טמאה לידה כשאין בה עצם ויש לומר דשפיר דמיא טפי לולד מחתיכה וטמאה אפילו אין בה עצם אע"ג דבמלא דם שניהם שוים : מחלוקת בצלול · פ"ה מלא מים וכן משמע וקשה וכי עדיף ממלאה דם דאמר לעיל דטמאה נדה ולא לידה אפי' לרבי יהושע לכך נראה לפרש דצלול ועכור היינו בשר עכור ובשר צלול : שאין הקב"ה עושה עור כו' · דכתנות עור בעור אדם מיירי כדמתרגמינן על משך בשריהון : סימן ולד בבהמה דקה טינוף · האי טינוף הוא ולד עצמו ולא דמי לטינוף דלקמן דרוב בהמות מטנפות דהתם טינוף של אחר יצירת הולד : גבי בהמה לחומרא · ואע"ג דקולא הוא שמוציאין ממון מרשות ישראל היינו משום דאי לא יהיב לכהן אתי למשרי בגיזה ועבודה : אינה חוששת · וקסבר רב דבעכור מחלוקת [ר"י] ורבנן : תחלת בריתו מראשו · תימה דבפ' בתרא דסוטה (דף מה:) קסבר אבא שאול תחלת בריתו מטיבורו ומשלח שרשיו אילך ואילך ונראה לר"ת דגרס *ברשון וכן פר"ח ובתוספתא פירש כעין חגב דסלעם מתרגמינן רשון וכן משמע דמיירי בשיעור האברים* : עור ובשר תלבישני ועצמות וגידים תסוככני · ברישא עור ובשר והדר עצמות וגידים ובתחיית המתים דיחזקאל (סימן לז) איפכא גידין והדר בשר ומפרש במדרש* למה הדבר דומה לאדם שפושט ותחר ולובש *מה שפושט ראשון לובש אחרון אבל בתחלת בריית הולד עור ובשר תחלה ואח"כ עצמות וגידין :

לידע

[פרק שלישי]

מ א מיי' פ"י מהלכות איסורי ביאה הלכה ה:

מא ב מיי' פ"ד מהלכות בכורים הלכה י סמג עשין קמ טוש"ע י"ד סימן שטו סעיף ו:

מב ג מיי' פ"ה מהלכות בכורים הלכה יד ופ"י מהלכות איסורי ביאה הלכה ג והלכה יד סמג עשין קמד טוש"ע י"ד סימן שה סעיף כג:

מג ד ה ו מיי' פ"י מהלכות איסורי ביאה הלכה ג סמג לאוין קיא:

רש"ל

[ג"י סמוך פשתבינא וכ"ה בע"י ובש שייך ג"ל עד שלא קודם פלגיה]

מוסף רש"י

באשה שפיר. עור שיש בו צורת הולד (בכורות יט:).

[עי' תוס' פ"ג ע. סוף ד"ה לא דילמא ותוס' סנ. בסוף ד"ה פיסן]

בכורות יט:

[ג"ל ברשון וכן איתא בערוך ערך רשון]

[פי' תוס' יומא פה: ד"ה מכל מקום]

[ר"ה פרשת תזריע]

ג"ל מה שפשט ראשון לובש אחרון אבל כו' פי' הרא"ש ועי' ר"ש ותוס' יחזקאל [illegible] והכל מתר

[תוספתא פ"ד ה"ד]

[ג"ל ברשון פי' חגביר ג"י כאלעס]

[בע"י הגי' נקבה נכרת כשעורה סדוקה לארכה]

* * *

תוספי הרא"ש

לכשתבעום תעמוד בפילגשי לאו דוקא שהרי אכילה ושתיה שוין אלא בין אכילת ושתיה יהיו שני שלישים : פרשתבינא רשום בריתא · פרש"י שכן שמו וקשה דהה"ל למימר מפרש בריתא אלא לשון ממשלה ושתפות היא : שפיר מלא בשר מהו · מתניתין דקתני מלא דם ומלא מים ליכא למיפשט דמשמע הא מלא בשר טמאה לידה משום דאיכא למימר הא מלא בשר חוששת אבל ודאי לא אי נמי אפילו חוששת אינה והאי דלא חשיב ליה משום דבפלוגתא לא קא מיירי : הא נמי שמא ר' יהושע אמרה · אע"ג דאיכא מ"ד בסמוך מחלוקת בצלול ומיבעיא ליה אי בעכור ר"ה ולד גם ר' מספקא בבכור דהוא שמא קאמר · והיינו אי כר' יהושע אפילו מלא דם נמי תהא טמאה לידה · כלומר דהוא בצלול קאמר דהוי ולד ומלא דם לא גרע מצלול הוי הוה מפרש' דעכור וצלול דהיינו מפראות בשר הוה ניחא אבל רש"י פי' צלול כמו מים צללין : שאין הקב"ה עושה עור לאדם כו' · דכתנות עור מתרגמינן של משך בשריהון והבשר אדם אירי קרא ש"מ דעיקר יצירת אדם בעור קאי מדתלי כתנות בעור האדם : סימן לולד בבהמה דקה טינוף · האי טינוף הוי סימני הולד עצמו ולאו כי האי טינוף דאמרינן לקמן דרוב הוולדות מטנפות דהתם בשיטוף שקדם הולד קאמר : גבי בהמה דאיסורא הוא כו' · ואף לכהן צריך ליתנו ולא אמרינן ספק ממונא לקולא משום דאי לא יהיב ליה אתי למשרייה בגזה ועבודה : תחלת בריתו מראשו · ר"ת גרס ברשון וכן נמי איתא בתוספתא כלומר כעין חגב דסלעם מתרגמינן רשונא ולפי הספר דגרסינן מראשו קשה דהא שמעינן לאבא שאול נשיה בפ' בתרא דסוטה שהולד נולד מטיבורו ומשלח שרשיו אילך ואילך : עור ובשר תלבישני כו' · גבי תחיית המתים דיחזקאל כתיב ברישא גידין והדר בשר והדר עור ומפרש במדרש מלביש שלובש ראשון פושט אחרון :

[illegible]